

Тема 4. Економічні основи функціонування підприємств туризму на ринку туристичних послуг. Місткість ринку.

План практичного заняття

1. Планування обсягів реалізації туристичного продукту.
2. Методи планування продажу туристичного продукту.
3. Етапи плану реалізації туристичного продукту, їх характеристика.
4. Коефіцієнт еластичності реалізації туристичного продукту.
5. Аналіз обсягів реалізації турпродукту на основі теорії «директ-кастинг».
6. Граничний період досягнення «точки беззбитковості».

Ключові слова та поняття:

Туристичний потік, ринок туристичних послуг, туристичний продукт, продаж, місткість ринку, планування, тур агент, туроператор, власний капітал, прибуток, мінімальний прибуток, цільовий прибуток, фінансова стійкість, цільовий прибуток, фінансова міцність.

Завдання до практичного заняття

Задача 1

Активізація підприємницької діяльності в період ринкових відтворень, розвиток різних сегментів туризму в Україні, зумовили зростання попиту на готельні послуги, який за існуючих соціально-економічних умов був реалізований за останні два роки.

Розробка програм розвитку туризму і готельного господарства (як його важливої складової потребує) оцінки інтенсивності змін обсягу попиту за досліджуваний період та врахування впливу факторів ринкового середовища. Зокрема, за прогнозами передбачається збільшення рівня цін на готельні послуги в середньому на 5%.

За даними таблиці 1:

1. Визначити коефіцієнт еластичності реалізованого попиту на готельні послуги за ціною.
2. Дати економічну оцінку реалізованого попиту на готельні послуги щодо ступеня його еластичності за ціною.
3. Розрахувати платоспроможний попит на основні послуги готельних підприємств України в плановому році в натуральних і вартісних одиницях виміру.

Таблиця 1

Обсяг реалізованого попиту на готельні послуги в Україні за 2 роки

Показники	Роки
-----------	------

	1-й	2-й
Доходи від основного виду діяльності (плата за проживання), тис. грн.	283719,20	383918,60
Загальний час перебування приїжджих, тис. людино-днів	8166,73	8933,85

Задача 2

Визначити купівельні фонди населення регіону в частині туристичного призначення.

Розрахувати ємність регіонального ринку туристичних послуг.

Скласти пояснювальну аналітичну записку. Вихідні дані подані в табл. 2.

Таблиця 2

Вихідні дані до задачі

Показники	Значення показників
Заробітна плата, млн. грн.	5315,0
Інші доходи, % від заробітної плати	57,4
Витрати туристського призначення, % від загального розміру доходів	12,0
Попит місцевого населення на туристичний продукт інших регіонів, % від купівельних фондів місцевого населення на туристичний продукт	25,0
Іннорайонний попит, % від купівельних фондів місцевого населення на туристичний продукт	32,0

Задача 3

У звітному році в Україні було надано готельних послуг обсягом 8933848 людино-днів, у минулому – обсягом 8166729 людино-днів; доходи підприємств від експлуатації готельних місць склали відповідно 383918,6 та 283719,2 тис. грн.

Завдання:

1. Визначити коефіцієнт еластичності реалізованого попиту на готельні послуги по ціні.

2. Дати економічну оцінку реалізованого попиту на готельні послуги щодо ступеню його еластичності від ціни.

3. Розрахувати платоспроможний попит на основні послуги готельних підприємств України у плановому році у натуральних і вартісних одиницях

виміру, якщо на ринку країни передбачається підвищення цін на готельні послуги в середньому на 5%.

Задача 4

Обсяг послуг на одного туриста в перукарні туристичного комплексу курортної зони у звітному році складав 28 грн., а в базисному – 26 грн. при середній ціні послуги за досліджувані роки відповідно 12 грн. та 9 грн. Індекс цін на побутові послуги складав у середньому за рік 1,1 од.

Завдання:

1. Визначити коефіцієнт еластичності реалізованого попиту туристів на послуги перукарні туристичного комплексу по ціні.

2. Розрахувати прогнозний обсяг попиту на послуги перукарні туристичного комплексу у спів ставних і фактичних цінах при умові, що передбачається підвищення ціни за послугу на 5%; прогнозна кількість розміщення туристів у туристичному комплексі за рік складатиме 42 тис. чол.; індекс цін на побутові послуги залишиться на рівні минулого періоду.

Задача 5

Грошові доходи населення м. Києва та Київської області у формі оплати праці складають 5315 млн. грн. Інші доходи громадян області становлять 57,4% розміру фонду оплати праці. У структурі грошових витрат і заощаджень балансу грошових доходів і витрат населення витрати туристського призначення (відпочинок, оздоровлення, подорожі) складають 12% від загального розміру доходів. Іннорайонний попит туристів на туристсько-рекреаційні ресурси міста і області становить розмір, адекватний 32% покупних фондів місцевого населення на туристичні послуги. Іннорайонний попит місцевого населення на туристичний продукт відповідає 25% покупних фондів місцевого населення туристського призначення.

Завдання:

1. Визначити покупні фонди населення регіону в частині туристичного призначення.

2. Розрахувати ємність регіонального ринку туристичних послуг.

Задача 6

Грошові витрати і заощадження на душу населення України у звітному році становили 1187,98 грн. Частка туристичних послуг у структурі витрат населення дорівнювала 12%. Чисельність населення України у звітному році склала 50,1 млн. осіб. Обсяг реалізованого попиту населення на послуги іноземного (в'їзного) туризму становив 10385, 4 млн. грн., а на послуги зарубіжного (виїзного) туризму за межами митної території України – 3832,5 млн. грн.

Завдання:

1. Визначити покупні фонди населення України, призначені на споживання туристичних послуг у звітному році;

2. Розрахувати ємність ринку туристичних послуг України за досліджуваний рік.

Задача 7

Обсяг реалізації послуг фітнес-центру готелю «Дружба» складав у звітному році 320,0 тис. грн. при середній ціні за послугу 13,7 грн. Кількість обслужених відвідувачів готелю становила 11230 чол.

У минулому році у фітнес-центрі готелю було обслужено 11160 осіб, при середній ціні за послугу 12,3 грн., отримана виручка в розмірі 298 тис. грн.

З метою підвищення якості обслуговування споживачів готель «Дружба» планує збільшити асортимент послуг та доходи від їх реалізації у фітнес-центрі за рахунок стимулювання попиту, впроваджуючи політику зменшення рівня цін та реструктуризації готельного продукту.

Завдання:

1. Визначити середній рівень цін на послуги фітнес-центру в плановому році, при якому обсяг виручки від реалізації послуг збільшиться на 5%.

2. Обчислити доходну ставку на одного споживача у плановому періоді.

3. Розрахувати виручку від реалізації послуг фітнес-центру готелю за умов незмінного обсягу потоку туристів.

Задача 8

Грошові доходи на душу населення Черкаської області за рік склали 945 грн. Частка витрат туристичного призначення у загальному обсязі витрат населення області становить 8%. Передбачається, що грошові доходи мешканців області підвищаться у плановому періоді на 10%. Коефіцієнт еластичності попиту споживачів від доходів становить 1,14.

Завдання:

1. Визначити покупні фонди на душу населення Черкаської області в частині туристичного призначення у плановому році.

2. Загальний обсяг покупних фондів населення в частині туристичного призначення у плановому році, якщо чисельність постійного населення становитиме 1459,5 тис. осіб.

Задача 9

Обсяг реалізованого попиту на основні послуги «Салют» у звітному році становив 15801 людино-днів, у попередньому – 19628 людино-днів. Середня ціна послуги проживання за добу в готелі у базисному році – 138 грн., у звітному році – 332 грн.

Визначити залежність попиту від ціни на основні послуги готелю «Салют» з використанням коефіцієнту еластичності.

Задача 10

Обсяг туристичного продукту, реалізованого туристичними підприємствами України у минулому році, становив 18,5 млрд. грн., а у звітному – 20,9 млрд. грн.. Кількість споживачів туристичних послуг склала

відповідно 19,7 та 22,1 млн. осіб. Середня ціна на туристичний продукт у минулому році становила 510 грн., у звітному році – 565 грн.

Визначити коефіцієнт еластичності попиту споживачів на туристичний продукт від ціни. Дати його економічну оцінку.

Задача 11

Фонд оплати праці населення Вінницького регіону складав 4315 млн. грн. Інші грошові доходи населення становили 45% від загального обсягу доходів. Витрати населення регіону в частині туристичного призначення склали 8,5% від загального обсягу витрат та заощаджень. Попит виїжджаючих з регіону жителів становить 26,8% покупних фондів туристичного призначення населення регіону, а обсяг попиту в'їжджаючих туристів в регіон – 7520 тис. грн. Частка туристичного підприємства «Т» в ємності регіонального ринку – 1,9%.

Завдання:

1. Визначити покупні фонди населення Вінницького регіону в частині туристичного призначення.
2. Розрахувати ємність регіонального ринку туристичних послуг.
3. Обчислити обсяг пропозиції послуг туристичного підприємства «Т».

Задача 12

Середньомісячна заробітна плата населення Білорусії в звітному році склала 71 дол. США (курс долара США, встановлений національним банком Білорусії – 320000 руб), інші доходи становлять 6,9% від фонду оплати праці. Чисельність населення країни у звітному році – 10,15 млн. осіб. Нетоварні витрати населення країни складають від загальної суми всіх доходів населення – 20%; питома вага витрат на туристичні послуги у структурі купівельних фондів населення рівна 8,7%. Обсяг реалізації послуг, наданих іноземним туристам, склав 940,8 млрд. руб., а туристам, що виїжджали за межі Білорусії – 2012,2 млрд. гр. од.

Завдання:

1. Визначити загальний обсяг покупних фондів населення Білорусії у звітному році, у тому числі туристичного призначення.
2. Розрахувати ємність ринку туристичних послуг країни.

Задача 13

Загальний обсяг грошових витрат на душу населення Кримського туристсько-рекреаційного регіону склав у звітному році 1005 грн. Частка туристичних послуг у структурі витрат місцевого населення рівна 2,5%. Чисельність населення регіону – 2498,2 млн. осіб; чисельність в'їжджаючих на територію республіки туристів склала 360159 осіб, у тому числі вітчизняних – 272120 осіб; кількість виїжджаючих туристів – 6894 осіб. Середня вартість туру на ринку іноземного туризму становить 2496 грн., внутрішнього туризму

– 1245 грн.; вартість туристичного продукту для виїжджаючих з регіону туристів – 1325 грн.

Завдання:

- a) визначити покупні фонди населення Кримського туристсько-рекреаційного регіону в частині туристичного призначення;
- b) обчислити ємність регіонального ринку туристичних послуг.

Задача 14

Обсяг реалізації послуг масажного кабінету санаторію складав у звітному році 96,72 тис. грн. при середній ціні за послугу 10 грн. Кількість обслужених відвідувачів санаторію становила 1560 осіб.

У минулому році у масажному кабінеті санаторію було обслуговано 1480 осіб, при середній ціні за послуги 8,6 грн.; отримана виручка в розмірі 71,04 тис. грн.

З метою підвищення обсягів обслуговування споживачів санаторій планує зменшити рівень цін на послуги масажного кабінету.

Завдання:

- визначити середній рівень цін на послуги масажного кабінету в плановому році, при якому обсяг виручки від реалізації послуг збільшиться на 4%;
- обчислити доходну ставку на одного споживача у плановому періоді;
- розрахувати виручку від реалізації послуг масажного кабінету за умов незмінного обсягу потоку відпочиваючих;
- сформулювати напрями збільшення прибутковості діяльності досліджуваного підрозділу санаторію за рахунок реструктуризації його продукту.

Задача 15

Розрахувати індекси цін на основні послуги готелю по сегментам туристичних потоків та визначити характер попиту на послуги, використовуючи коефіцієнти цінової еластичності попиту і темпи зміни відповідних показників за даними таблиці 1.

Таблиця 1

Вихідні дані до задачі

Показники	Одиниці виміру	Минулий рік	Звітний рік
1. Дохід від проживання іноземних туристів, у тому числі			
- Організованих туристів	Тис. грн.	272,1	303,9
- Індивідуалів		231,7	356,8
2. Дохід від проживання вітчизняних туристів	-//-	48,4	59,6
3. Чисельність обслуговування іноземних туристів, у тому числі:	Осіб		

- Організованих туристів		940	1022
- Індивідуалів		12270	10820
4. Чисельність обслуговуваних туристів з України	-//-	2119	3350
5. Середня тривалість перебування іноземних організованих туристів	Днів	5	7
6. Середня тривалість перебування іноземних туристів-індивідуалів	-//-	4	7
7. Середня тривалість перебування туристів з України	-//-	3	4

Задача 16

Обсяг реалізованого туристичного продукту туроператора «Гамалія» становив у звітному році 415 тис. туро-днів, у попередньому – 572 тис. туро-днів. Середня ціна одного туро-дня подорожування туриста у минулому році складала – 70 грн., а у звітному році – 75 грн.

Завдання:

1. Визначити залежність попиту від ціни на послуги проживання з використанням коефіцієнту еластичності;
2. Визначити ціни на туристичні послуги підприємства, якщо відомо, що у плановому році передбачається підвищення цін на 5%;
3. Розрахувати плановий обсяг доходів від реалізації послуг туроператора, якщо передбачається, що підприємством буде обслуговано 108 тис. туристів.

Питання для самоконтролю

1. Класифікація туристичних ринків.
2. Планування обсягів реалізації туристичного продукту.
3. Вплив зовнішніх факторів на просування туристичного продукту.
4. Методи планування продажу туристичного продукту.
5. Обсяг реалізації що забезпечить беззбиткову діяльність туроператора та тур агента.
6. Обсяг реалізації туристичного продукту у вартісному виразі, що забезпечить беззбиткову діяльність туроператора та тур агента.
7. Мінімальний рівень рентабельності власного капіталу.
8. Відсоткова ставка депозитних вкладів.
9. Мінімальний прибуток за певний період часу.
10. Обсяг реалізації, що забезпечить туроператору та тур агенту одержання мінімального прибутку.
11. Обсяг реалізації туристичного продукту (послуги), що забезпечить одержання цільового прибутку туроператором та тур агентом.

12. Оцінка запасу фінансової міцності підприємства.
13. Аналіз обсягів реалізації тур продукту на основі теорії «директ-кастинг». Запас фінансової міцності.
14. Рівень запасу фінансової міцності.
15. Граничний період досягнення «точки беззбитковості».